

بخشند.

۴. بسیاری از اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه باید برنامه‌های دقیق و هدف‌گذاری شده برای رسیدگی به فقر داشته باشند تا از افزایش قیمت مواد غذایی بیش از این آسیب نبینند.

بیکاری و تورم؛ تهدیدهای تکران‌کننده

صندوق بین‌المللی پول می‌گوید: بیکاری همچنان بالاست، هر چند نرخ بیکاری معمولاً با تأخیر به بهبود اقتصاد جهان واکنش نشان می‌دهد؛ از این رو، در بیشتر اقتصادهای پیشرفته، بویژه ایالات متحده و منطقه یورو، رشد اقتصادی ناچیز است. در مقابل، بسیاری از اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه رشد خوبی داشته‌اند و بیکاری اندکی نیز دارند. البته نباید فراموش کرد که ممکن است نرخ بیکاری در بین جوانان جویای کار در این کشورها ناگهان افزایش یابد چرا که از هم‌اکنون نشانه‌های کمبود ظرفیت تولید و مشکلات تغذیه‌ای و اجتماعی دیده می‌شود.

چالش بیکاری را چگونه باید دید؟ صندوق می‌گوید: در کل روند رشد اقتصادی آن قدر قوی نیست که تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر بیکاری بالا بگذارد، چرا که ۲۰۵ میلیون نفر در جهان بیکارند که نسبت به سال ۲۰۰۷، ۳۰ درصد افزایش نشان می‌دهد و افزایش بیکاری، بویژه در اقتصادهای پیشرفته خیلی شدید برآورد شده است. تورم هم چالشی دیگر است، چرا که قیمت کالاها بار دیگر به دلایل ساختاری و همچنین چرخه‌های اقتصادی بسرعت رو به افزایش که یک دلیل این گرانی است، به تغییر الگوی مصرف در اقتصادهای نوظهور و تقاضای بزرگ آنها برای مواد غذایی و مواد خنک برمی‌گردد، به گونه‌ای که از اواسط ۲۰۱۰ تا فوریه ۲۰۱۱ شاخص قیمت کالایی صندوق بین‌المللی پول ۳۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. اما بازارهای مالی به روایت صندوق بین‌المللی پول امیدوارکننده و رو به بهبود است چرا که قیمت سهام در اقتصادهای نوظهور آسیا، امریکای لاتین و ایالات متحده به سطوح پیش از بحران بازگشته، هر چند بازار سهام در اروپا به دلیل وضعیت دولت‌های بحران‌زده قاره سبز کندتر است، قدرت وام‌دهی بانک‌ها در اقتصادهای پیشرفته، از جمله اروپا، بیشتر برای بنگاه‌های کوچک یا متوسط بتدریج افزایش می‌یابد.

صندوق در گزارش خود تأکید می‌کند: اگر چه در کشورهای پیشرفته، سرمایه‌گذاری به روند طبیعی برمی‌گردد و تولید صنعتی فاصله کمی با ظرفیت بالقوه دارد، تقاضا به دلیل بیکاری بالا و کاهش مخارج، ضعیف است و به همین دلیل، رشد اقتصادی به‌کندی پیش می‌رود. از سوی دیگر، در امریکای لاتین و آسیا و کشورهای فقیر زیر صحرای افریقا روند بهبود به روزهای پیش از بحران بازگشته و حرکت خوبی دارد، اما درباره افق اقتصادی خاورمیانه هنوز نمی‌توان با اطمینان برآورد مشخصی ارائه کرد، چرا که کشورهای منطقه شرایط بسیار متفاوتی دارند.

ارزیابی ۱۹۰ تشکل اقتصادی از محیط کسب‌وکار

محیط کسب‌وکار چیست؟

موضوع «محیط کسب‌وکار» اخیراً مورد توجه محافل اقتصادی و سیاست‌گذار کشور واقع شده است. منظور از محیط کسب‌وکار، عوامل مؤثر بر عملکرد بنگاه‌های اقتصادی است که مدیران یا مالکان بنگاه‌ها نمی‌توانند آنها را تغییر دهند یا بهبود بخشند. در تعریفی دیگر گفته شده است که محیط کسب‌وکار مجموعه‌ای از سیاست‌ها، شرایط حقوقی، نهادی و مقرراتی است که بر فعالیت‌های کسب‌وکار حاکم است. ثبات اقتصاد کلان، کیفیت زیرساخت‌های کشور، کیفیت دستگاه‌های اجرایی، نظام وضع قوانین و مقررات، هزینه و امکان دسترسی به اطلاعات و آمار، فرهنگ کار و... از جمله عواملی هستند که عملکرد واحدهای اقتصادی (قیمت تمام‌شده، سودآوری و رقابت‌پذیری) را تحت تأثیر قرار می‌دهند، در حالی‌که مدیران واحدهای اقتصادی نمی‌توانند تأثیر چندانی بر آنها بگذارند.

محیط کسب‌وکار نامناسب، هزینه عملکرد بنگاه‌های اقتصادی را افزایش می‌دهد و باعث از بین رفتن انگیزه سرمایه‌گذاری و نیز عقب ماندن تولیدکنندگان کشور از رقبای جهانی می‌شود. بهبود محیط کسب‌وکار و رابطه آن با توسعه اقتصادی از اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی و در پی مطالعات هرناندو دسوتو، اقتصاددان پرویی، مورد توجه قرار گرفت. دسوتو در تحقیقات خود به همراه یک تیم تحقیقاتی بالغ بر ۱۰۰ کارشناس حقوق، مدیریت و اقتصاد، دریافت که موانع سخت و دیوان‌سالاری اداری در کشورهای مختلف باعث تبدیل بخش خصوصی به بخش زیرزمینی، غیررسمی و غیرمولد شده و توسعه اقتصادی کشورها را با مشکل مواجه کرده است. در پی تحقیقات دسوتو، مؤسسات گوناگون بین‌المللی تحقیقات مستمر و نسبتاً دقیقی برای شناسایی موانع تولید و سرمایه‌گذاری انجام داده‌اند و «بهبود محیط کسب‌وکار» به عنوان یکی از راهبردهای و توسعه اقتصادی، مورد توجه قرار گرفته است.

امروزه چندین مؤسسه بین‌المللی، محیط کسب‌وکار در کشورهای مختلف را بررسی می‌کنند و کشورها را از نظر مؤلفه‌های مختلف محیط کسب‌وکار، رتبه‌بندی می‌کنند. از مشهورترین آنها می‌توان به بانک جهانی، مجمع جهانی اقتصاد، بنیاد هریتیج و واحد اطلاعات اقتصادی مجله اکونومیست اشاره کرد. در این گزارش‌ها - که تقریباً هر سال منتشر می‌شوند - سعی بر این است که وضعیت کسب‌وکار در کشورهای مختلف بر اساس شاخص‌های کمی به تصویر درآید تا قابلیت مقایسه کشورها با یکدیگر فراهم شود و پیشنهادهایی نیز به منظور اصلاح محیط کسب‌وکار کشورها ارائه شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

۱۹۰ تشکل اقتصادی رسمی کشور در پاییز ۱۳۸۹، مجموعاً مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در ایران را ۶/۶۵ از ۱۰ ارزیابی کرده‌اند، در این ارزیابی‌ها، ۱۰ بدترین نمره و ۱ بهترین نمره بوده است که این ارزیابی نسبت به ارزیابی تابستان ۱۳۸۹ بهبود ناچیزی در وضعیت ۲۲ مؤلفه محیط کسب‌وکار در ایران نشان می‌دهد. بدترین ارزیابی را تشکل‌های اقتصادی استان آذربایجان غربی و بهترین ارزیابی را تشکل‌های اقتصادی استان مرکزی ارائه کرده‌اند. از میان سه بخش خدمات، صنایع و معادن و کشاورزی، در مجموع، تشکل‌های بخش کشاورزی ارزیابی بهتر و تشکل‌های بخش خدمات ارزیابی بدتری از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در ایران در پاییز ۱۳۸۹ ارائه کرده‌اند. تشکل‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی مشارکت‌کننده در این مطالعه، مشکل «دریافت تسهیلات از بانک‌ها» را مانند تابستان ۱۳۸۹ همچنان به عنوان مهم‌ترین مشکل اداره بنگاه‌ها در ایران ارزیابی کرده‌اند.

بعد از مشکل دریافت تسهیلات بانکی «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی»، «ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی» و «زیاد بودن تعطیلات رسمی» از دیگر مواردی است که در پاییز ۱۳۸۹ در صدر فهرست مشکلات فعالان کسب‌وکار قرار دارد. در پاییز ۱۳۸۹ «مشکلات قانونی برای تأمین و اداره نیروی انسانی»، همچنان مشکل حاد ارزیابی شده و وضعیت «زیاد بودن تعطیلات رسمی» نسبت به تابستان ۱۳۸۹ بسیار بدتر ارزیابی شده است. تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعه، مؤلفه‌های «زیرساخت‌های تأمین برق»، «نظام توزیع» و «تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضا برای محصولات مشابه ایرانی» را در پاییز ۱۳۸۹ به نسبت، بهتر از بقیه مؤلفه‌ها ارزیابی کرده‌اند.

نتایج ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها و سازمان‌های مؤثر در اداره بنگاه‌ها در پاییز ۱۳۸۹ نشان می‌دهد، در مجموع، از نظر ۱۹۰ تشکل اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعه، «اداره ثبت شرکت‌ها» و «اداره استاندارد» بهترین عملکرد و «سازمان امور مالیاتی»، «سازمان تأمین اجتماعی» و «بانک‌های دولتی» بدترین عملکرد را در دوره مورد بررسی داشته‌اند.

از میان ۲۰ دستگاه مؤثر در اداره بنگاه‌ها، تشکل‌های اقتصادی بخش صنعت و معدن از عملکرد «وزارت صنایع و معادن» بیشترین و از عملکرد «سازمان تأمین اجتماعی» کمترین رضایت را اظهار کرده‌اند. تشکل‌های بخش کشاورزی و خدمات مشابه از عملکرد «اداره ثبت شرکت‌ها» بیشترین رضایت را داشته‌اند و به ترتیب، به عملکرد «سازمان تعزیرات حکومتی» و «سازمان تأمین اجتماعی» کمترین نمره را داده‌اند.